

коррупційного правонарушення при приємє на роботу (службу) или перевод (путем підвищення) на другу ю должность;

4) нарушение общесоциального принципа справедливости, что в итоге выливается в осознание большей частью рядовых граждан решающим фактором получения благополучия не профессионализм, а наличие «связей», финансовое положение и т.п.

Учитывая вышєизложенное, можно обобщить, что коррупция в местах несвободы – одно из проявлений коррупции в системе органов государственной власти. Распространение коррупции среди персонала мест несвободы нередко обусловлено теми же причинами и условиями, что и в других государственных ведомствах. Поэтому, чтобы ограничить распространение этого явления среди персонала мест несвободы на наш взгляд, нужно ему создать соответствующие условия работы с осужденными, иметь государственные гарантии защиты.

Литература:

1. Свечников Н., Куримєва Д Коррупция в сфере высшего образования. Республиканский журнал Фемида (Казахстан). № 1 (301) 2021. С. 29-34

ПРОБЛЕМА ЖЕРТВИ В МІСЦЯХ НЕСВОБОДИ

Стрєлюк Я. В.

доктор юридичних наук,

профєсор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

м. Київ, Україна

Актуальність вивчення жертви в місцях несвободы в Україні обумовлена тим, що злочинність як соціально-правове явище у місцях не свободы залишається малодосліджєним. На жаль, чисельність засуджєних та кількість вчинєних ними кримінальних правопорушень взагалі, нікому не відомо. Причиною цього є відсутність аудити місць несвободы за 30 років незалежності України, перепису засуджєних, стан спроможності виховних та виправних колоній забезпечити належні умови виконання і відбування покарання.

Особливо гостро стоїть проблема вивчення віктимологічних засад злочинності у місцях позбавлення волі. Варто звернути увагу, що у кримінологічних дослідженнях минулого головна увага приділялась

поведінці злочинця, а потерпілий від злочину в основному фігурував як учасник кримінального процесу.

Разом із тим, взаємозв'язок злочинця і потерпілого має важливе кримінологічне значення. Серед осіб, що стикаються зі злочинами, є насамперед їх жертви. Тож ігнорувати їх роль у механізмі злочинної поведінки було б помилково.

Наука, що вивчає поведінку жертви злочину, одержала назву віктимологія. Термін «віктимологія» походить від латинського слова «victima» (жертва) і грецького «logos» (слово, учення), що дослівно означає «докладно про жертву» чи «вчення про жертву».

Ідея про місце жертви в генезисі злочинної поведінки не є новою, вона присутня в численних літературних джерелах, починаючи з найдавніших часів. На ранніх етапах становлення правової культури жертва злочину чи її близькі самі знаходили захист своїх прав. Особа жертви тривалий час спеціально не вивчалася, і її роль у генезисі злочинної поведінки майже не бралася до уваги.

Віктимологія як галузь знань про злочинність намагається установити закономірності формування особистості жертви злочину, які описуються в цій науці певним понятійним апаратом, зокрема: віктимність, віктимогенні фактори, віктимогенні ситуації, віктимологічне запобігання, віктимізація.

Як самостійний науковий напрям віктимологія зародилася відносно недавно, у середині ХХ ст., коли були сформульовані основні теоретичні положення, про які піде мова нижче. У центрі уваги вчених завжди опинявся злочинець, тобто особа, що безпосередньо вчинила злочинне діяння. Проблему особистості злочинця розробляли всі кримінологічні школи.

Засновник класичної школи кримінального права Чезаре Беккарія називав злочинами всі діяння, спрямовані проти суспільного блага. На перше місце він ставив порушення, що спричиняють шкоду суспільству, а на останнє – найдрібніші порушення прав приватної особи. Оскільки гарантія безпеки приватних осіб є першочерговим завданням будь-якої законно створеної асоціації, то порушення невід'ємного права кожного громадянина на безпеку не може не спричинитися до суворого покарання, передбаченого законом [1, с. 93].

Отож, кримінальне правопорушення і покарання розглядалися в об'єктивному плані. При цьому ані особою яка вчиняє кримінальне правопорушення, ані поведінкою його майбутньої жертви в процесі розслідування кримінального провадження особливо слідчий не цікавився. Дотримувалися формальні вимоги і на цьому кінець.

Водночас, межі віктимологічних досліджень усе більше розширюються, з'являються нові аспекти, які стосуються проблем жертв злочинів. На даний час це питання є досить актуальним, оскільки

насильство в місцях несвободи та в інших сферах стає супутньою негативною обставиною функціонування закритих інституційних утворень і тому потребує втручання з боку уповноважених суб'єктів. Саме тому на сучасному етапі у рамках віктимології як окремого напрямку виділяється пенітенціарна віктимологія, що має предметом свого вивчення жертви злочинів, учинених у місцях позбавлення волі.

За сучасних реалій слід погодитися з О. М. Джужею та іншими науковцями в тому, що проблема соціально-правового захисту жертв злочинності в місцях позбавлення волі потребує спеціального розгляду та вивчення на всіх рівнях і напрямках – правовому, економічному, виховному та ін. [1, с. 296–297]. Однак, цей висновок не може бути використаний для того, щоб вважати потерпілих винуватцями в тому, що вони стали жертвами злочинів. У злочинах винні ті, хто їх учиняє, за що вони й притягуються до кримінальної відповідальності (хоча міра її нерідко визначається з урахуванням того, яке значення для вчинення злочину мала поведінка потерпілого).

Віктимологічна профілактика є самостійним напрямом індивідуального запобігання. Набір профілактичних заходів віктимологічного спрямування залежить від різновидів віктимної поведінки потерпілих: від застережливо-роз'яснювальних – до заходів примусу та фізичного захисту потенційних жертв. Головне завдання – змінити віктимну поведінку потенційних жертв й запобігти можливості їх перетворення на реальних потерпілих від насильницьких злочинів (насамперед це стосується кримінальних правопорушень, що вчиняються в місцях несвободи).

До речі, у західній кримінальній віктимології умовно виділяють два основних напрями віктимологічної профілактики: так званий академічний, який зосереджує свою увагу на аналізі теоретичних основ сучасної віктимології, і другий – прикладний, що був розроблений у 1976 р. у Бостоні (США) на одному з міжнародних симпозіумів із проблем віктимології, на якому, крім проблем порівняльних віктимологічних досліджень, обговорювалися й практичні аспекти, які стосувалися, чи є потерпілий об'єктом віктимологічної профілактики і яка роль відводиться йому в кримінальному процесі [2, с. 71, 72].

Насамкінець, вивчення проблеми жертви в місцях несвободи зумовлено тим, що між особистістю жертви та її поведінкою існує нерозривний зв'язок. До речі, саме на цьому наголошує вітчизняний вчений В.Б. Опульський, яким в процесі дослідження було встановлено, що особистість та її психічні властивості є водночас і передумовою, і наслідком її діяльності. Внутрішній, психічний зміст поведінки, що формується в умовах певної ситуації, особливо значущої для особи, переходить у відносно стійкі властивості особи, а властивості особи, у свою чергу, позначаються на її поведінці [3, с. 37].

Література:

1. Беккариа Ч. О преступлениях и наказаниях. Москва: Стелс, 1995. 304 с.
2. Кримінологічна віктимологія: навч. посіб. / Є.М. Моїсеєв, О.М. Джужа, О.В. Василевич та ін.; за заг. ред. О.М. Джужа. Київ: Атіка, 2006. 352 с.
3. Опульський В. Б. Віктимологічна профілактика насильницької злочинності. Трипільська цивілізація. 2012р. № 8 (11). С. 71-74.